

ИСТОРИЯ

Луций Корнелий Сула Феликс

Автор: Владимир Попов
<http://nauka.bg/forum/index.php?showtopic=14432>

Произход

Луций Корнелий Сула Феликс /Lucius Cornelius Sulla Felix/ произлиза от западащ клон на патрицианския род Корнелии, членовете на който от дълго време не заемали висши държавни постове. Първият известен представител на клона бил Публий Корнелий Руфин, който станал диктатор през 333 пр.н.е. Прапрадядо му Публий Корнелий Сула заемал почетната позиция жрец на Юпитер. Прадядото и дядото му били претори, съответно през 212 и 186 пр.н.е. като последният е управлявал и Сицилия. За баща му Луций Корнелий Сула се предполага, че е бил претор, а след това управител на провинцията Азия. Роден бил през 138 г. пр. н. е. Имал брат на име Сервий и сестра на име Корнелия. Майка му умряла докато бил бебе и баща му се оженил за втори път. Когато Сула бил възраст при коя-

то се получавала тогата за пълнолетие /toga virilis/, баща му починал, но не го включил в завещанието си.

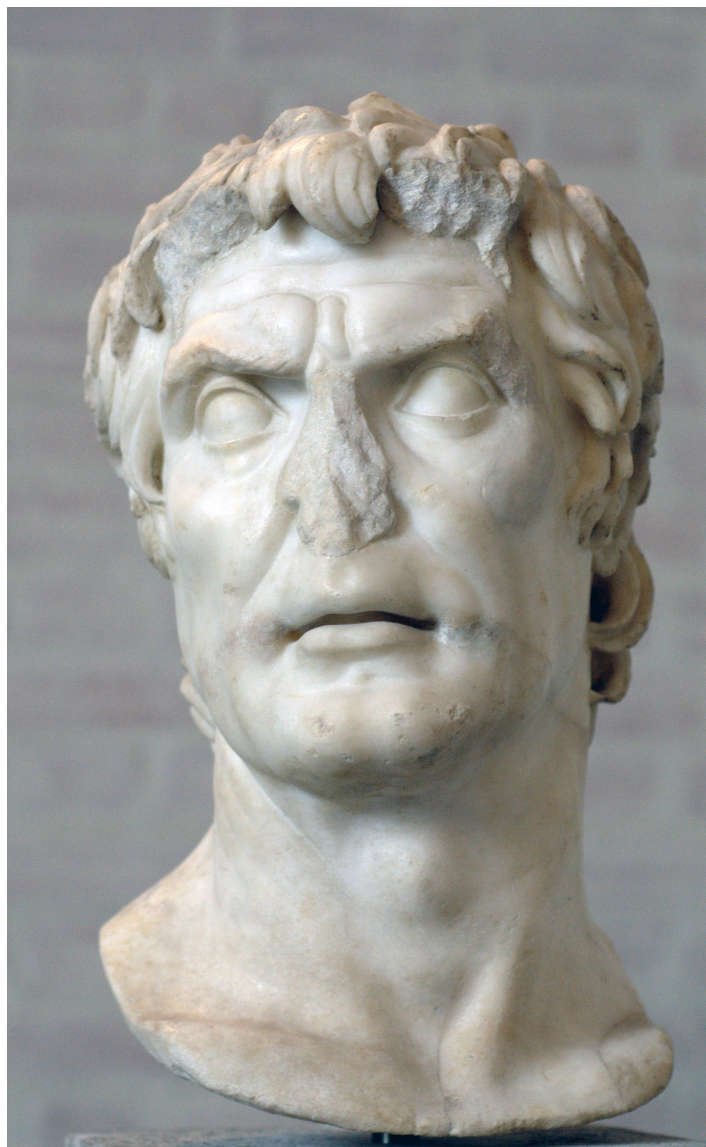
Поради липсата на финансови средства Сула живеел под наем в къща с освободени роби и прекарал юношеството си сред римски комици, артисти, музиканти и танцьори. Той останал свързан с развратния начин на живот от младостта до смъртта си. Плутарх споменал че по времето на последния му брак с Валерия, Сула все още се обграждал с „актриси, музиканти и танцьори и пианства с тях нощ и ден“. Въпреки това Сула получил добро образование. Салустий го описал като начетен, интелигентен и говорещ перфектно гръцки — което се считало като знак за образованост в Рим.

Не е известно как натрупал богатството си с което по-късно ще се изкачи по стълбата на римската политика /cursus honorum/, макар че Плутарх

споменава две наследства: едно от мащехата му и друго от неженена, но богата жена от скромно потекло на име Никополис, с която той имал връзка.

Ранна кариера

Кариерата си Сула започнал като квестор на Марий през 108 г. пр. н. е. Първата му задача била да набере в Италия спомагателна конна част, която да бъде препратена в Африка, за да води бойни действия с нумидийския цар Югурта. Сула изпълнил поръчението за няколко месеца, което му спечелило славата на компетентен офицер. Като доказателство за това било поръчението именно той да води преговорите с мавританския цар Бокх за коалиция срещу Югурта. Задача, с която той се справил също така блестящо. През 106 г. пр. н. е., когато разбрал за колебанията на Бокх дали да запази лоялността си към римския народ, Сула с малък конен отряд се отправил в Мавретания. Близко до лагера на царя се бил разположил и голям нумидийски контингент, командван от самия Югурта. На съветите да избяга, Сула отговорил, че не подобавало на римски магистрат да бяга, изоставяйки своите войници и предпочита да умре с тях, вместо да влачи безчестен живот. С ловки маневри Сула успял да надхитри нумидийците, срещнал се с Бокх и го убедил да запази лоялността си към Рим. Впечатлен от смелостта на Сула, мавританският цар му предал Югурта, с което войната срещу нумидийците благополучно завършила. На север обаче надвиснала заплахата от германска масивна инвазия. Ким-

врите и тевтоните унищожили през 105 г. пр. н. е. при Оранж 60-хилядната римска войска на Квинт Цепион и Гней Манлий и така си проправили път към Цисалпийска Галия.

Марий бил избран извънредно за консул през 104 г. пр. н. е. и веднага започнал реорганизацията и обучението на легионерите.

Сула бил назначен от Марий за легат, а след това и за трибун, който го считал /според Плутарх/ за „прекалено незначителен“.

Но Сула много скоро отново доказал себе си и като военен и като политик.

През 104 г. пр. н. е. той пленил вождя на галите тектосаги Копил, което довело до умиротворяването им, а след това посредством преговори с племето на марсите ги склонил да сключат съюз с Рим срещу германските племена.

Вследствие на това отношенията между Марий и Сула се влошили и пълководецът престанал да му дава важни поръчения, опасявайки се от популярността му.

Ето защо към 102 г. пр. н. е. Сула преминал на служба при другия консул и противник на Марий – Квинт Катул, където разчитал да се извиси повече на фона на това, че новият му командир не се славел с особен пълководчески талант. Тук, действайки като легат, той бързо усмирил алпийските варвари и осигурил добро снабдяване на армията с продоволствия. Сула също така участвал в решаващата битка с кимврите при Верчели /101 г. пр. н. е./. Основният удар на германците бил насочен именно в центъра, където стояли по-слабо подготвените легиони на Катул и Сула, но те успешно отбили атаките и преминали в настъпление, разгромявайки врага.

Политическа кариера

След завършването на успешните войни, по времето на които той натрупал значителен авторитет, през 98 г. пр. н. е. Сула решил да започне политическата си кариера. По произход той бил от благороден род и принадлежал към оптиматите – патрицианските сенаторски родове в Рим. Неговият противник Марий бил от т. нар. „нови

хора“ – без благороден произход, издигнал се благодарение на таланта си. Такива хора, съставляващи основата на конническото съсловие /търговци, банкери/, влизали в партията на популарите. Сула се кандидатира за претор, но не бил избран. Втората му кандидатура за тази длъжност се увенчала с успех, въпреки подозренията за подкупи. Въпреки че не минал през длъжността едил, каквото било изискването да заемеш преторския пост, Сула все пак организира игри в чест на Аполон /*ludi Apollinares*/, по време на която организира масово зрелище със 100 лъва на арената /подарък от стария му приятел – мавританския цар Бокх/.

След завършването на преторството си, Сула с неголяма войска бил изпратен в Киликия като управител на Сицилия, където задачата му била да неутрализира опитите на понтийския цар Митридат VI Евпатор да постави Гордий – негова марионетка на трона на Кападокия и да анексира страната. Действайки срещу Гордий не само със сила, но най-вече с убеждения и пари, Сула успял да коронова за кападокийски цар Ариобарзан, който симпатизирал на римляните. След като мисията била изпълнена, умелият политик встъпил в контакти с партите, които били обезпокоени от засилването на арменската държава в региона. Иницираните от Сула тристранни преговори между парти, арменци и римляни завършили през 95 г. пр. н. е. с ратифициран от Сената изгоден договор. При връщането си от Азия Сула бил нападен от политическите си

противници за това, че изхарчил много средства в Кападокия, но до процес не се стигнало, тъй като в това време избухнало общо въстание на италиейците срещу Рим, известно като Съюзническа война /90-88 г. пр. н. е./

По време на борбата между Рим и италиейските му съюзници, Сула бил назначен за легат и командвал войски в решаващата битка срещу самнитите при Нола и превзел Бовиан /столицата на метежниците/.

Успешните действия на Сула го издигнали още повече над конкурента му Марий и той получил едно от големите отличия – обсадна корона /corona obsidionalis/.

Консулство и борбата срещу Марий

През октомври 89 г. пр. н. е. героят се върнал в Рим, кандидирал за консул и бил избран за такъв през 88 г. пр. н. е.

През това време Митридат VI нападнал азиатските земи на Рим, където инициирал масовото клане на 150 000 римски граждани, живеещи там. Гърция въстанала и приела понтийските армии на територията си. Сенатът отново поверил воденето на важната война на Сула.

Политическите противници на Сула обаче не били съгласни. Особено се противопоставял Марий, който искал да поведе нова победоносна война срещу богатите азиатски царства и да върне пълководческата си слава и влияние. Докато течали приготовленията за отплаване, популарите прокарали законопроекти за назна-

чаването на нов главнокомандващ. Инициаторът им Сулпиций и неговите поддръжници дори заплашили консулите Руф и Сула с ками на Форума, което било явно оскърбление към властта на магистратите и нарушаване на свещенната забрана да се носи оръжие в рамките на града. Виждайки, че политическата криза не може да се реши по мирен път, Сула избягал при войниците си в Бриндизи и ги повел към Вечния град, импонирайки като освободител от тиранията и пазител на Републиката. Но това бил и първият прецедент, когато военачалник хвърлил войските си срещу столицата на империята. Легионите на Сула нахлули в града, жителите на Рим не оказали съпротива от страх да не бъдат подпалени къщите им. При Есквилиния хълм започнали улични боеве с поддръжниците на Марий, но тъй като силите на Сула превъзхождали тези на популарите, последните избягали. След победата Сула удържал войската си от грабежи и я изпратил в Капуа. За да укрепи позициите на подкрепящите го оптимати, консулт предприел реформи: реструктуриране на начина на гласуване в народното събрание - по центурии, а не по триби /което ограничило влиянието на новоприетите италиейски общини, симпатизиращи на популарите/; отнемането на редица права на трибуните /представителите на плебса/; право на гласуване от народното събрание само на законопроекти, одобрени от Сената; попълването на Сената с нови 300 благородника. Тези реформи не били дълготрайни, но свидетелстват за сво-

еобразна „репетиция“ за бъдещата диктатура.

В същото време били издадени смъртни присъди на Гай Марий и поддръжниците му. Сулпиций бил убит, а Марий успял да избяга в Африка. Но политическите привърженици на Марий и симпатизиращите италиански общини избрали за консули през 87 г. пр. н. е. Гней Октавий и Луций Корнелий Цина, последният от които бил враг на Сула и иницирал процес срещу него. Сула обаче подновил приготовленията за войната с понтийския цар, която считал за по-важна от дрязгите в Рим и „пожелавайки на обвинителя и съдиите здраве се отправил на война с Митридат“ /Плутарх/ в качеството си на проконсул.

Войната с Митридат и гражданската война в Италия

През 87 г. пр. н. е. Сула с 30 000 армия пристигнал в Гърция и бързо раз-

громил две големи понтийски армии при Херонея и Орхомен, след което войниците му го провъзгласили за „император“ – победоносен пълководец. След това той презвел Атина и Пирея. В резултат на обсадата двата града пострадали значително, но Сула пощадил Акропола, заради славното му минало. Нуждата от парични средства обаче накарала Сула да разграби няколко светилища, в това число и Делфийското. Когато гръцките дела били уредени, пълководецът се прехвърлил в Азия и продиктувал на капитулирания понтийския цар условията при които ще склучи мирен договор. Митридат трябвало да се оттегли от цяла Мала Азия и да плати огромни репарации /20 000 таланта/, и да върне пленниците и дезертърите на Рим. Меките условия на договора се обясняват с факта, че във Вечния град на власт дошла опозицията.

В това време в Италия привърженици-

те на Марий завзели Рим и започнали масов терор срещу оптиматите. Законният консул Гней Октавий бил убит и главата му изложена на Форума. След като избили по-изтъкнатите си опоненти, Марий и Цина изпратили на изток два легиона под командването на Фимбрия, за да накарат Сула да предаде командването си, но войниците преминали на страната на победоносния пълководец. Седмица след преземането на Рим Марий умрял от старост, а през 84 г. пр. н. е. Цина загинал при един войнишки бунт.

През 83 г. пр. н. е. Сула дебаркирал с 40 000 войника в Бриндизи, предварително изпращайки отчет за кампанията си на изток на Сената, подминавайки факта, че последният снел проконсулските му пълномощия. При Сула бързо се стекли всички преживели ужасите на марианския терор, виждайки в него единствения носител на законната власт, способен да обуздае хаоса. Сред тях бил и Гней Помпей / впоследствие известен като Помпей Велики/ с три легиона, проконсулт Цецилий Метел Пий, Марк Лициний Крас с испанска конница и други. Населението също симпатизирало на Сула, тъй като от зверствата на Марий и привържениците му не бил застрахован никой. В резултат на това Сула и съюзниците му в рамките на една година успели да разгромят войските на марианците Карбон, Норбан и Сципион. Често Сула, за да избегне излишно кръвопролитие склонявал войските на противника да минат на негова страна. Единствената трудна и кръвопоролитна битка за него била

тази при Колийските врати, когато армията му спряла самнитската войска на Телезин, чиято цел била не толкова да помогне на марианците, а да ограби и опожари Рим. Според източниците в тази битка загубите от двете страни били 50 000 човека.

Тялото на Марий било изровено и поругано, а неговите привърженици се разбягали.

Диктатурата на Сула

Сула не бързал да влезе в Рим, тъй като това би означавало край на проконсулските му пълномощия. За да придаде на установения от него режим законна власт, през 82 г. пр. н. е. той призовал Сената да избере т. нар. *interrex* /междущар/, тъй като тогавашните консули /назначени от Марий/ не били живи. Карбон умрял в Сицилия, а синът на Марий – в Пренесте. Сенатът избрал Валерий Флак, който да организира избора на нови консули, но Сула чрез него внесъл предложение, че за създаването се извънредно положение в държавата е необходима диктатура, която да продължи дотогава, докато Републиката, разклатена от продължителните войни не укрепне достатъчно. Първата работа на диктатора била изготвянето на в т. нар. проскрипционни списъци с имената на неговите противници, който давал правото на всеки римлянин да ги убие. Убиецът получавал 2 таланта /40 кг./ сребро, ако бил роб – получавал свобода. Доносниците също се облагодетелствали. Укривателите на марианците се наказвали също със смърт. Имуществото на проскрибираните се конфискувало, а тех-

ните синове и роднини нямали право да заемат държавни длъжности. Жертвите били екзекутирани на Марсово поле, а главите им били излагани на форумата. Разбира се в списъците влизали не само личните врагове на Сула, но и всеки влиятелен и богат гражданин, неугоден на управлението. Много от съратниците на Сула /Помпей, Крас, Лукул/ дължали богатството си именно на продажбата и подялбата на конфискуваните имуществата на проскрибираните марианци. По приблизителни оценки били ликвидирани 90 сенатора и 2600 представители на конническото съсловие. Младият Гай Юлий Цезар, който се падал племенник на Марий и зет на Цина, избягнал смъртната присъда единствено поради застъпничеството на влиятелните си роднини, които принадлежали към партията на оптиматите. Разказват, че Сула склонил да помилва младежа с думите, че един ден Цезар ще стане причина за гибелта на режима, тъй като в него се крият много Мариевци. За да съхрани илюзията на държавност, Сула допуснал през 81 г. пр. н. е. да бъдат избрани двама консули – Тулий и Долабела. Самият Сула като диктатор стоял над тях и фактически ги ръководел /както впоследствие това правели римските императори/. Съпровождали го 24 ликтора – същият брой, охранявал някога и римските царе. По това време приел и агномена /прякора/ Felix /щастлив/ - знак за това, че боговете му покровителстват. Сула също продължил законодателните си реформи, прекъснати от опонентите му. На народните трибуни било

забранено да заемат други длъжности и така тази магистратура практически била лишена от кандидати. Сенатът, обезлюден от гражданските войни бил попълнен с нови 300 членове от благороднически семейства. В състава на народното събрание Сула включил и 10 000 освободени роби, принадлежащи на убитите от режима господари. Той ги обявил за римски граждани и така с помощта на гласовете им прокарвал всички изгодни за него законопроекти. Също така войниците, служили му предано били възнаградени със земя, принадлежаща на градовете, подкрепили марианците.

Частния живот на Сула след оттеглянето му

През 79 г. пр. н. е. Сула неочаквано се оттеглил като казал на Форумата, че е готов да даде отчет за всичките си действия, след което се появявал на публични места без ликтори и телохранители. Също така не контролирал по никакъв начин консулските избори през 78 г. пр. н. е., въпреки че постът бил зает от Марк Емилий Лепид /баща на втория триумвир Луций Емилий Лепид/, враждебен нему политик. Като частно лице Сула организирал игри за народа. Пищността им била такава, че „излишната приготвена храна била хвърляна в реката, а виното било четиридесетгодишно и даже по-старо“ /Плутарх/.

Смърт и погребение

През 78 г. пр. н. е. Сула се оттеглил в частната си вила в Путеоли. Той не само предчувствал че ще умре, но даже

писал за това. Два дена преди смъртта си той завършил двадесет и втората си книга „Възпоменания“, където описал, че халдеите му предсказали, че ще умре на върха на славата си. Причината за смъртта му според Плутарх била мистериозна болест: „той дълго време не предполагал, че има язви във вътрешностите си, междуременно тялото му започнало да гние и се покрило с неизброимо количество въшки...“. Макар че е възможно това предание е измислено впоследствие от враговете на диктатора, за да внушат че става дума за божествено наказание. Състоянието на Сула се влошило, докато нареждал на робите си да удушат някой си Граний, който очаквайки скорошната му смърт не връщал на градската хазна парите, които взел назаем. По време на екзекуцията бившият диктатор повърнал кръв и след тежка и мъчителна нощ той умрял. В Рим след смъртта му веднага започнали разпри между привържениците и противниците на режима. Надделели Катул и суланците, които постановили, че тялото на бившия диктатор трябва тържествено да обиколи италианските градове, а след това да бъде изложено на римския форум и погребано за държавна сметка. Процесията била внушителна. Тялото в златни дрехи било положено на златно ложе, след което следвали тръбачи, конници, бивши войници в пълно бойно снаряжение и маса народ. Пред него носели знамена, ликторски брадви и символите на властта, 2000 златни венци, изготвени от градовете в империята и неговите приятели. Шествие-

то било посрещнато в Рим от всички сенатори, жреци и колегии. След като поклонението завършило, сенаторите понесли носилките на Марсово поле, където погребвали само царете. Там диктаторът бил кремиран. Съратниците му се опасявали то да не бъде поругано като това на Марий. Надгробният надпис според Плутарх бил написан от самия диктатор и гласял, че никой не е направил повече добрини на приятелите си и повече злини на враговете от Сула.

<http://nauka.bg/forum/index.php?showtopic=14432>
Автор: Владимир Попов